

RE-FORMATIO

Skabelsen NU.

5. årgang nr.4.

Høsten 1962.

Vi lever så nøje i kontakt med årstidernes skiften, at vi selv lever op, når alt ude i naturen spirer og grønnes ved forårstid. Safterne stiger opad, træernes bristefærdige knopper, fuglenes kvidrende sang, solskinnets gyldne varme - hele denne atmosfære kan fortrylle os.

Men ligeså stærkt kan vi indfanges og betages af efterårets frugter og farver. Ingen årstid er vel så farverig som efteråret med brune, gule og gyldne, røde og hvide blandinger. Vore haver, vore skove og vore marker er præget af en ubeskrivelig skønhed, og dertil kommer, at denne modning til frugter er ensbetydende med, at frøet, kærnerne og træerne nåede det, som de er bestemt til af Skaberen.

Ind i alt dette melder høsten sig. Den er ikke lutter pose og da slet ikke i år, da sommeren har været solfattig, kold og altfor fugtig. Men det er alligevel en side af sagen. Hvor meget man end mekaniserer, vil der altid være pose over de duvende kornmarker og de gule neg. Ligelædes over de grønne, røde, gule frugter, vi kan gemme hen til vinter.

Naturligvis må der tales om vækstvilkår, udbytte og priser. Det er så ligetil. Resultatet må gøres op for den enkelte familie og for hele samfundet. Ingen vil heller næg-

te, at høsten kræver arbejdsindsats længe forud. Men der findes mere. Dette er bl.a. høstgudstjenesten udtryk for.

Der er mere end sliddet, mere end beregningen og noteringen, men også mere end den almindelige naturlyrik plejer at give udtryk for.

Ingen kan nemlig køre eet eneste strå med aks hjem eller plukke æbler ned, hvis ikke der var spireevne og grokraft i kærnen og frøet. De rummer en guddommelig hemmelighed, som ingen endnu har kunnet efterligne. Man kan forædle en sort, men selve spireevnen og grokraften kan ikke fremstilles i et laboratorium. Den er i selve kærnen - som en guddommelig skabelse nu.

Hver gang vi standser og betragter denne magt i det lille frø eller den lille kærne, må vi undre os. Hvis da vi forjagede og forpustede nutidsmennesker overhovedet har tid til eftertanke og undren.

Overalt møder vi denne groende proces. Vi kan slet ikke undgå det. Og det betyder igen, at vi slet ikke kan undgå Skaberen. Allevegne møder vi vidnesbyrd om Skaberen (Ap. gorn. 14, 15b-17). Med høsten er vi midt i Skaberen værksted. Ikke just Gud selv, men Gud, som han er i sine gerninger. På samme måde som vi mennesker er i hans skabervilje, alt imens vi lever vort almindelige jordeliv.

Skabelsen er ikke kun en fortidig begivenhed. Den er også nu.

Med Sct. Paulus kan vi sige: Vi har at gøre med den levende Gud. Han har ikke nøjedes med at tilvejebringe alt for derefter at lade alt passe sig selv efter de iboende love. Gud virker stadig ved at give regn og frugtbare tider. Med føde har Gud mættet os og glædet os. -

Og alt dette er vidnesbyrd om Guds nærværelse og Guds skabelse nu.

Man kan nøjes med at kalde det naturfænomener. Man kan også nøjes med at tale om "kræfterne" og "livet". Men overfor disse afblegede udtryk eller disse afguder må vi fastholde, at det er den levende Gud, vi møder i hans skabelse nu.

Ikke eet strå kommer op af jorden, ikke eet æble hænger på træerne, ikke eet blad springer ud hvert forår, ikke een blomst viser sine kronblade og sine farver - hvis ikke Gud var nærværende som den skabende og givende. Uden ham blev der snart koldt og surt på denne jordklode. Men nu er det sådan, at han stadig øser sine gaver ud til os alle, og det gør han af godhed.

Høsten er ikke noget udenfor Gud. Ikke noget, som vi bare kan håndtere. Der gives slet ikke noget udenfor. I alle livets forhold tilhører vi Gud som vor Skaber, og af ham må vi hver dag modtage livet og alt, hvad dertil hører. Ganske vist er der sket brud på dette forhold, og det sker stadig hver eneste dag, men derfor har den levende Gud på en helt særegen måde vendt sig til os i og ved Kristus.

Dette særegne er også grunden til, at vi ikke kan nøjes med at færdes ude i naturen. Vi går ind i vore gamle, indviende helligdomme for der under Guds nye ordening at ære og tilbede Gud Skaber. Han, der har fortsat skabelsen indtil nu.

P. Gadeberg,
Sørbymagle pr. Slagelse.

Kommentar!

I anledning af minister Bodil Kochs besættelse af domprov-

stestillingen i Aarhus og det angreb provst Svend Aage Nielsen og det forsvar professor Lindhardt i den anledning har fremført bragte Aarhus Stiftstidende 5. august en artikel af pastor Per Dolmer betitlet:

D E N U M Y N D I G G J O R T E K I R K E .

Det hedder bl. a. heri:

Når embeder skal besættes i folkekirken er der naturligvis ofte nødvendige hensyn at tage til nævnte instanser og tidligere forbigåelser. Men når disse hensyn er taget, så besætter ministeren naturligvis de resterende embeder, som hun har indflydelse på, efter hvad hun selv mener må være det bedste, og da hun selv hører til i den grundtvigsk-moderat tidehvervske gruppe, kan man ikke fortænke hende i, at hun mener, at det vil gavne at få folk fra denne fløj frem i folkekirken. Hun følger ganske simpelt sin overbevisning, når hun har mulighed for det.

Svend Aage Nielsen angriber ministerens embedsbesættelser og indblanding i kirkens indre anliggender, men han er ikke kommet ind til sagens kerne, som er den, at når kirken ikke selv har myndighed til at styre sine egne sager, så vil staten uundgåeligt overtage myndigheden over kirken. Enten har kirken myndighed over sine egne sager, eller også tiltager staten sig den.

For både en demokratisk og en totalitar stat er den stil-

ling, som den danske folkekirke har, en ønskedrøm. Staten ønsker altid at have indflydelse på kirkens styre, ja, vil helst selv overtage det - mere eller mindre åbenlyst. Det gælder også den siddende regering.

"Socialdemokraterne gjorde alle regerende partiers erfaring, at det er umuligt at afgive noget af sin magt. Det ville være en politisk uhyrlighed for en siddende regering at opgive herredømmet over den kirkelige administration og de kirkelige midler, især når kirken ingen som helst politisk fare frembød, eftersom den har mistet al økonomisk selvstændighed. Den moderne stat - den være sig aldrig så demokratisk - kan ikke tænke sig at opgive kontrollen med et så vigtigt område i menneskers liv som det religiøse..." (Lindhardt: Vækkelser og kirkelige retninger i Danmark 1. udg. s. 206).

På to måder opfylder folkekirken, hvad enhver stat ønsker angående kirkens stilling.

1) Folkekirken er en nationalkirke. Staten kan klemme den, tilrane sig dens ejendom, standse dens kirkebyggeri, påvirke embedsbesættelserne og meget mere uden at få vrøvl med andre end sine egne borgere, som jo er i statens magt. Prøver en stat derimod at klemme eller røve fra en international kirke, skaber det straks forviklinger på internationalt plan.....

2) Statens ønsker opfyldes fuldt ud, når den isolerede nationalkirke tilmed ingen ledelse har, eller kun har en ganske svag ledelse. Så overtager staten kirkens ledelse. Det er jo sådan det er gået her i landet. Så har staten kirken i sin hule hånd, og det kommer til udtryk, når medlem af regeringen, kirkeminister Bodil Koch bl.a. besætter embeder.....

Ethvert tomrum vil fyldes. Er der et tomrum, hvor kirkens myndighed og ledelse skulde have været, så vil staten naturligvis udfylde dette tomrum, tiltage sig myndigheden over og ledelsen af kirken.....

Man tillægger Bodil Koch denne udtalelse som rigets biskopper, fra før hun blev kirkeminister: "De er den sørgeligste samling mandfolk i kongeriget". Trods kvinde må man derimod sige om hende, at hun er et mandfolk, som ved flere lejligheder er gået i brechen for, hvad hun mener tjener kirken til gavn. Meget kan forenkles til, at er hun mere mandfolk end de siddende biskopper, så vil det også kendes, at det er hende, der styrer folkekirken, især når hun tilmed har de gældende love i ryggen.

Opgaven er derfor ikke at bortforklare eller at beklage, at statens kirkeminister styrer kirken. Men har man den overbevisning, at kirken skal styre sine egne sager, så er opgaven nok at pege på: en konsolidering af den biskoppelige stillings myndighed og ansvar.

Med pomp og pragt, som ikke bliver nogen anden embedsmand til del, ja, end ikke overgår kongen, indvies biskopperne til deres embede. Hvad skal de så som biskopper, der er så betydningsfuldt, at al den pragt skal til? De indvies på denne højtidelige måde til at være kirkens ledere. Efter deres indvielse er biskopperne kirkens ledere, men praksis siger noget andet, at de selv har været med til at reducere deres stilling til at være ekspeditionschefer for kirkeministeren rundt i stifterne. De er folkekirkens detroniserede myndighedsindehavere.

I ritualet for bispevielsen hedder det:

"Så giv da agt på jer selv og på hule den hjord i hvilken Holligånden satte jer som tilsynsmænd (biskopper), for at I skal vogte Guds kirke, som han købte med sit eget blod... Når Herren nu fremdeles betror dig denne hellige tjeneste og derhos sætter dig til at øve en biskops gerning, da kræver han af dig, at du skal være årvågen i dit kald og give vel agt på dig selv og hule den dig betroede hjord... Vær en støtte for Herrens tjenere, styrk de skrøbelige, opsøg de vildfærne, at de må vende tilbage. Vær således barmhjertig, at du ikke ser gennem fingre med det onde, øv tugt således, at du ikke glemmer barmhjertigheden. Sker det end, at du må lide for Guds Ords skyld, når verden forsmår den sunde lære, så skal det være dig en trøst, at det er Guds gerning du varetager, og ikke din egen...."

Efter bispevielsesritualet er det klart, at det er biskoppen, der styrer kirken, og at det er Guds gerning han øver, når han således vogter sin hjord. Men ritualet er snart det eneste, der udtrykker, at biskoppen har myndighed over og ansvar for kirken. Men da bisperne stadig "for den alvidende Guds åsyn" lover i alle ting at varetage biskoppens gerning, tør man forvente, at der stadig vil være mænd imellem dem, som gør det - selv når de må lide for Guds Ords skyld, som biskop Baun i Viborg kom til det overfor statsmagten, som støttede sig på folkeopinionen, i tilfældet med en kvindelig præst i Skive.

At Lindhardt og alle, der ønsker, at staten fremdeles skal styre kirken, løber storm mod bispevielsesritualet for at få

det ændret, er klart. Blev også det ændret, så havde statsmagten helt sejret over kirken. Men endnu er sejren truet, er ikke absolut, så længe biskopperne er mænd, der for Guds åsyn har lovet at lede kirken.

Overfor statens indblanding er den første opgave, at kirkens myndighed hos biskopperne må styrkes, så de får vilje til og mod til at udøve den myndighed, der er biskoppens, ikke kirkeministerens. Den anden opgave er at søge kontakt ud over landets grænser med andre dele af kirken, hvad enten det er nationalkirker, der sidder i samme knibe som vi selv, eller det er internationale dele af kirken, som til dels den anglikanske kirke, men i hvert fald den romersk-katholske kirke er det. For de danske biskopper, der har vilje til at udøve den biskoppelige gerning og vil påtage sig det ansvar for kirken, som ministeren synes at have tiltaget sig, vil støtte hos jævne præster og lægfolk være en nødvendighed tillige med nær kontakt med biskopper i andre dele af kirken udenfor landets grænser.

På forholdet mellem kirke og stat kan man mønte verslinierne:

"De fremmede de tænkte at volde hende sorg,
de bød hende trældom i hendes egen borg -
men just som de mente, hun var i bånd og bast,
da lo hun så hjerteligt, at alle lænker brast".

I øjeblikket byder staten - omend uhyre velment og ikke for at volde sorg - kirken trældom, en særdeles behagelig trældom, i hendes egen borg. Men endnu kan det tænkes, at kirken vil løse, så alle lænker brister, og det til statsmagtens forfærdelse for hvem, som Lindhardt så træffende udtrykker det "det er umuligt at afgive noget af sin magt".

DEN HELLE DÅB

af Th. Kühl.

Vi vil gå til den ærverdige Hollazius, til hans horlige Systema, for at få svar. Det syttende århundrede er luthordommens klassiske tid, der finder vi, hvad fædrene troede og lærte, dengang da den evangelisk-lutherske kirke i sandhed var folkets kirke, en kirke som hele folket hang ved med kærlighed og respekt.

Hollatz begynder med at stille spørgsmålet: Hvad er dåben? Så følger definitionen: Den højtidelige handling,

hvor mennesket afvaskes (abluitur) i vand i den treenige Guds navn, for at den guddommelige nåde, som er lovet i evangeliets ord, gennem dette vandbad kan appliceres, meddeles (conferetur) og besegles (obsignetur). Sproglig betydning: afvaske ved noddækning eller bestenkelse. Dåb i bibelen:

A. Dåb i uegentlig forstand (improprie):

1. Bloddåb (baptismus sanguinis) Luk. 12,50: Men en dåb skal jeg døbes med, og hvor knuger det mig, indtil den er fuldbragt.

2. Dåb med ånd eller ild (baptismus flaminis sive ignis) Mat. 3,12: Jeg døber med vand til omvendelse, men han skal døbe jer med Helligånd og ild: Den mirakuløse udgydelse af Helligåndens gaver.

3. Rejsens dåb (baptismus itineris) gennem det Røde Hav og skyen. 1.Kor.10,2: at vore forfædre alle var under skyen og alle gik gennem havet og alle blev døbt til Moses i skyen og i havet. Ligesom Israelitterne blev befriet fra den ægyptiske trældom gennem denne overgang, således befries vi fra den underjordiske Faraotrældom gennem dåben. Ligesom Faraos hær blev opslugt af det Røde Havs bølger, således druknes den gamle Adam med syndernes hær i dåben.

B. Dåb i egentlig forstand (proprie):

1. I almindelighed (generatim): Enhver renselse eller afvaskning af smuds.

2. Specielt (speciatim): De levitiske renselser.

3. Særdeles specielt (specialissime): Det Ny Testaments dåb: Flodens dåb (baptismus fluminis).

Så forklares dåben nærmere i aristoteliske kategorier: Hvad er dåbens materie? Den er dobbelt: en himmelsk og en jordisk. Den jordiske materie (materia terrestris) er naturligt rent vand (aqua naturalis pura). Den himmelske materie er Helligånden eller snarere hele den Hellige Treenhed. Han kvier sig noget ved at bruge betegnelsen materie om Gud, hvilket den aristoteliske tankekategori tvinger ham til, og anvender korrigerende ordet res: ting. Men det kan siges bedre. Ting må være til stede, for at der kan være ret dåb. Den ene er naturligt rent vand, og den anden ting er Gud, som altså udsættes for at blive kaldt ting. Men han blev jo netop kød. Det vidner også sakramenterne om. En sakramentsvag kristendom skjuler inkarnationen. En repræsentant for denne kristendom udtrykte det sådan: Ordet er centrum, sakramenterne er nær ved centrum. Det forholder sig lige modsat. Sakramenterne er centrum, så sandt Kristus er nærværende der. Bibelordet og prædikenon giver et billede af Kristus, og jo mere billedet

lignor, des nærmerer er det centrum, som er Kristus selv. Gud selv er nærværende ved dåben. Derfor står præsten i Guds sted, handler på Guds vegne og ikke på menighedens. Selv en fanatisk lavkirkelig præst døber i Guds navn og ikke i menighedens.

Hvad er dåbens form?

1. Aftvætning ved vand.
2. Nævnelse af indstiftelsesordene. Omtale, ihukommelse (mentio), bekendelse (confessio) og påkaldelse (invocatio) af Gud, Fader, Søn og Helligånd. Dåben er en handling, derfor må der handles med vandet, og præsten må gå i samarbejde med Gud. Der sker, lærer Hollaz, en mystisk forening mellem vand og ånd, fra hvilken genfødselen principielt udgår.

Hvad er dåbens formål (finis)?

1. Den tilbyder, applicerer, meddeler og besegler den evangeliske nåde.
2. Den virker adskillelse fra hedningerne (discretio a gentilibus) og forening med kirkens legeme (adunitio ad corpus ecclesiae).
3. Den betyder forpligtelse til sand tro og fromhed i livet (obligatio ad veram fidem et pietatem vitam). 1. Pet. 3, 21: dåben, som ikke er fjernelse af legemets smuds, men en god samvittigheds pagt med Gud. Her kommer pagtstanken frem. Gud lover, at han vil give en god samvittighed, at han vil være Fader, forsyn og beskytter. Dåbskandidaten lover, at han vil være en tro tjener og søn, begynde et nyt liv, bevare den af Gud modtagne gode samvittighed til sidste åndedrag og adlyde Guds lov og befalinger. Man bemærke forskellen mellem klassisk luthendom og moderne..

Quæstio 18 behandler: Om dåbens virkning strækker sig også til fremtidige synder (peccata futura)? Her vil den, der er opvokset under pseudolutherdømmens problemstilling studse: Hvad ellers? Men efter ret lære går dåbens syndsforladende virkning først og fremmest til de synder, der ligger forud for dåben, altså fornemmelig arvesynden. Man kan nemlig ikke give syndsforladelse på forskud. Et døbt menneske kan ikke gå roligt og synde i tillid til en dåb, der rent magisk sikrer ham forladelse på forhånd. Så bliver han uvillig til at gå til skrifte og afløsning. Han har jo syndernes forladelse i dåben. Så ombøjes afløsningens ord til at betyde en forkyndelse af, at man har syndernes forladelse, og ikke af, at man får dem. Her kan man passende sige til de usikre og besiddelsesløse teologer med deres egen dårlige logik: Syndernes forladelse er ikke

noget, man har, men noget, man får. Men så vil vi straks vende os til logikken igen. Hvad man har fået, det har man, forladelse for de begåede synder, men for de fremtidige må man stadig have tilgivelse på ny.

Hollaz skelner mellem forladt synd (peccatum remissum) og forladelig synd (peccatum remissibile). Den fremtidige synd er ved dåbspagten kraft forladelig, men ikke forladt.

Og så får vi svaret på det 18. spørgsmål i Hollaz dogmatik: Om dåbens nåde strækker sig også til fremtidige synder - Gud kan, idet han ser hen til dåbspagten (intuitu fœderis baptismalis) kalde synderen tilbage, og den angrende synder kan rejse sig.

Skriftbegrundelse:

Den guddommelige pagt er fra Guds side evig.

Es. 54, 10: Om bjerge viger, om også højene røkkes, min kærlighed viger ej fra dig, min frødspagt røkkes ikke.

Rom. 11, 29: Sine nådegaver og sit kald fortryder Gud ikke.

Rom. 3, 3: Hvad da, om nogle var utro? Men deres utroskab vil kunne ophæve Guds trofasthed?

Dåben forkynder altså ikke syndernes forladelse som almindeligt amnesti for hele folket, enten det tror eller spotter, men syndernes forladelse under pagtens vilkår: Arvesyndens skyld eftergivet den gang for alle og tilgivelse for enhver angrende synder.

Tidehvervs Vranglere

Hvori består Tidehvervs vranglere?

At den er en vranglære, altså at den ikke blot på enkelte punkter, men dybt og fundamentalt er i modstrid med bibel og bekendelse, synes mig evident. Det fremgår da også af dens frugter. Men at påpege vranglæren, så den bliver indlysende for enhver, er vanskeligt. Jeg bilder mig ikke ind at være i stand til det, men jeg kan alligevel ikke lade være med at rejse spørgsmålet. Jeg mener, at det er på tide at få det rejst. Det kunne synes et negativt foretagende at begive sig ud på. Men mon ikke det er en livsnødvendighed for kirken, at en vranglære bliver trukket frem i lyset og afsløret.

Først lige et par ord om, hvad jeg forstår ved "Tidehverv" - Det er ikke kun solve retningen som sådan, de forholdsvis få præster, der er erklærede repræsentanter for denne ret-

ning. Det er snarere den bevægelse, der er udgået fra kredsen Tidehverv og har trængt sig ind i kirken i langt større målestok end retningen udgør. Det er en tendens, der præger moderne folkekirkelig forkyndelse i en sådan grad, at den må kaldes dominerende. Det er nogle bestemte toner i forkynnelsen, som man hører fra snart sagt alle holde og kanter, nogle steder helt overdøvende, andre steder mere som en genklang. Disse toner: vi er ingenting, vi kan ingenting, vi skal ingenting. Ikke sandt, dem kender De. Der er jo næsten ingen steder, man kan undgå at høre dem. Vi er ingenting: vi er vantro, onde, utaknemmelige, vi er svindlere, der misbruger Guds gaver til egen fordel, vi misbruger livet, vi tænker kun på vort selv, vort eget, vi lader vor næste i stikken. Vi kan ingenting: vi må endelig ikke bilde os ind, at det kan blive anderledes med os. Vi er ikke gode, og vi bliver det heller ikke. Vi svigter daglig vor Gud og vor næste, og det bliver vi ved med. Vi er svindlere og bliver aldrig andet. Og vi skal ikke noget: som de onde, egoistiske, utaknemmelige og vantro mennesker vi er og bliver ved med at være, skal vi høre ordet om den Gud, der er god mod onde og utaknemmelige, ordet om syndernes forladelse. Og når vi hører ordet om kærlighed til næsten, om at udlevere sig selv helt til næsten, så skal vi sige til os selv, at sådan er vi ikke, vi skal vedgå vor totale fallit, vor skyld. Vi skal erkende, at det at være menneske, det er at være en skyldner. Vi skal ingenting, vi kan ingenting, vi er ingenting.

De er velkendte, disse toner. Det er dem, jeg her kalder Tidehverv.

Hvori består vrangløren?

Der gemmer sig en vranglære i alt dette. Hvilken? Ja, hvad er vranglære? Det er jo ikke en direkte modsigelse af kristen lære, men en forvrængning af denne. En forvrængning, der opstår derved, at et enkelt led af den kristne lære fremhæves med en sådan ensidighed, at andre led fortrænges og forkrøbles, og derved opstår der en skæbnesvanger skævhed i den samlede kristendomsopfattelse. Vrangløren siger mange rigtige ting, men er så ivrige for at få dem sagt, at de kommer til at modsige andre kristne sandheder. Sådan er der een kristen sandhed, som Tidehverv først og sidst ønsker at få hamret fast. Det er den store sandhed at alt i vor frelse beror på Guds tilgivende barmhjertighed. Hans urimelige godhed er vort eneste håb. Alt i vor frelse er at se som udslag af denne urimelige godhed.

Lutherdommens skæbnesvangre tendens.

For nu at få hamret denne store sandhed urokkelig fast - og om den siger Tidehverv virkelig mange kraftige, dybe og nødvendige ting - så anstøder de sig for at få reduceret mennesket til et totalt nul eller måske snarere til et eneste stort minus. Altså for at Guds alenevirken i frelsen kan træde desto stærkere frem. Der har vel i Lutherdommen iøvrigt altid været en tendens til en overreducering af det menneskelige. Her er denne tendens rendyrket og overbetonet i en sådan grad, at - det blev til vranglære, en forvrængning af sandheden. For vel er det sandt - og bliver ved med at være sandt, også i en kristens liv - at "selv er jeg intet værd". Jeg er i mig selv kun en fortabt og fordømt synder, det bliver aldrig et fortidigt og tilbagelagt stadium. Jeg må altid leve af Guds barmhjertighed, kommer aldrig længere end at syndernes forladelse for Jesu skyld bliver min eneste retfærdighed for Gud. Men det er også sandt, at den kristne er ikke bare en gammel Adam. Han er også et nyt menneske, ved tro og dåb genfødt til et nyt liv i lydighed, i kærlighed, i gode gerninger. Der sker en grundforbedring af ham, når han ved omvendelse og tro kommer ind under syndernes forladelse, en forandring af hjerte, sind og hu.

Tidehverv raser mod nådens frugter.

Dette benægtes af Tidehverv. De benægter simpelthen, at sådan noget kan ske, at der overhovedet er noget, der hedder et nyt liv i lydighed. De raser mod talen om en bedring af mennesket som nådens frugt, altså en bedring af etisk kvalitet. De siger, at dermed hævdes muligheden af, at mennesket kan bevæge sig bort fra det at være kun en synder, og så beror frelsen altså ikke længere udelukkende på Guds urimelige godhed, så har vi straks en lille smule at pukke på. De kan jo ikke nægte, at der i bibelen tales om det nye menneske, men så udlægger de dette som en rent eskatologisk størrelse, nyt menneske bliver man først efter død og dom.

Tidehverv mistolker Luther.

Den kristne er simul justus et peccator, sagde Luther. (På engang retfærdig og synder). Dette opfattes af Tidehverv sådan, at peccator, synder, det er det vi faktisk er, justus, retfærdig, det er det, vi for Jesu skyld regnes for at være. Altså, vor retfærdighed er kun tilregnet, imputativ. Det er en misforståelse af Luthers berømte sætning, for når han taler om justus, justitia, så omfatter dette både

retfærdiggørelse og helliggørelse, helliggørelse forstået som en bedring af mennesket. Han kender ikke blot en tilregnet og "fremmed" retfærdighed, som vi iklædes, men også en "begyndende retfærdighed" i mennesket, bestående i en grundændring af vor stilling til Gud fra gudfravendthed til gudhenvendthed og den af denne grundændring følgende bedring af hjerte og gerninger. Lad mig anføre nogle ord fra Luthers berømte fortale til Romerbrevskommentaren:

Tro er ikke den menneskelige indbildning og drøm, som nogle anser for tro. Når de så ser, at der ikke følger nogen bedring af livet efter eller gode gerninger efter, og de dog kan høre og tale meget om troen, så falder de i vildfarelse og siger: troen er ikke nok, man må gøre gerninger, hvis man skal blive from og salig. Det kommer af, at når de hører evangeliet, så buser de på og danner sig af egne kræfter en tanke i hjertet, som siger: jeg tror. Men eftersom det er et menneskeligt påfund og tanke, som hjertegrunden aldrig kommer til at erfare, så udretter den heller intet, og der følger ingen bedring efter. Troen er en guddommelig gerning i os, som forvandler os og genføder os af Gud og dræber den gamle Adam, gør os til helt andre mennesker af hjerte, hu og sind og alle kræfter og bringer den Helligånd med sig.

- Hvis nogen vil nægte, at her taler Luther - udfra og i samklang med skriften - ganske ligeud om en bedring af mennesket, så kalder jeg det argt sofisteri. At vi så må tage afstand fra catholicismens tale om en forandring af selve menneskets habitus, det er en anden sag. Men en bedring må der tales om, og den der ikke vil høre tale herom er i utvetydig modstrid med bibel og bekendelse. Og det gælder jo Tidehverv. De fornægter, at der overhovedet er noget nyt liv i lydighed, nogen bedring. Vi er intet, vi kan intet, vi skal intet.

Man skal ikke tage mod nåden..

Endnu et punkt skal nævnes, hvor Tidehvervs iver for at reducere mennesket til intethed har ført dem ud i vranglære. I spørgsmålet om menneskets andel i frelsen. Så ivrige har de været for at gøre den til intet, at de faktisk benægter nødvendigheden af menneskets modtagelse af nåden, menneskets ja til Gud. "Du taler om nåden, som om den er noget vi skal tage imod", sagde en ung mand. Det mente han altså ikke det var, sådan må der ikke tales om den. Det var Tidehverv, der talte ud af ham, uden at han selv vidste det.

Der må ikke tales om, at vi skal gøre noget som helst for at få nåde, at vi skal tro, at vi skal tage imod gaven, at vi skal bekræfte dåbspagten, at vi skal sige ja, at vi skal omvende os. Jamen, så er man da - udfra de bedste bevægelsesgrunde - kommet i den skarpeste modstrid med den forkyndelse, der lyder i Ny Testamente, den der ustandseli kalder mennesket ind i afgørelsen.

Omvendelsen er blevet hjemløs.

I Tidehverv benægtes faktisk nødvendigheden af, at mennesket tager imod nåden. Ordet "omvendelse", bibelsk forstået, er totalt hjemløst i Tidehvervs forkyndelse. Det må det blive, når der hverken må tales om nødvendigheden af menneskets modtagelse af nåden eller om det nye liv i lydighed. Og en lære, der gør ordet "omvendelse" hjemløst, det er vranglære. Står vi måske her ved centrum i Tidehvervs vranglære?

Hvori består Tidehvervs vranglære? Om det dog snart måtte blive sagt klart og indlysende. Jeg ved godt, at det er ikke hermed sagt. Men - det må siges. Vi kommer ikke løs af det, før det er sagt.

Asger Højlund.

GRADUALE

Højmessens anden salme har den opgave at markere en bestemt tid i kirkeåret og kan derfor godt være fast tilboher i en længere periode, så den henleder kirkegangernes opmærksomhed på kirkeårets vekslende mønster.

Desuden bør denne salme have et vist præg af lovprisning og tilbedelse, dog med det forbehold, at egentlige halleluja-salmer ikke passer til fastetidens alvor, som "bør lægge en dæmper på gemytterne".

Endelig bør anden salme være kort, hvilket de fleste nok har en fornemmelse af.

For trinitatistidens vedkommende er det ikke helt så let at opfylde disse betingelser, idet en enkelt gradualsalme i hele den lange periode nok bliver for meget af det gode.

Rundt om i salmebogen findes ganske vist dejlige halleluja-vers, men disse må så plukkes ud af længere salmer.

Havde man dog bare haft dem særskilt med nummer - af hensyn til nummertavlen.

Omstående er tænkt som gradualsalme til trinitatistiden og har derfor sammenfattende karakter:

GRADUALSALME til TRINITATIS

Melodi: Gør døren høj.

Halleluja. Guds Ord blev kød
så underfuldt i moderskød.
Halleluja. Guds Søn, Guds Ord
bevidner nåden mod vor jord.

Halleluja. I kød og blod
du trådte døden under fod.
Halleluja. Din Ånd, din tolk
vil samle dig et holligt folk.

Halleluja. Dit kød og blod
er næring for vort faldne mod.
Halleluja. Din gerning fin
sker endnu under brød og vin.

Ejnar Krogh.

LÆST:

EMBEDSTHEOLOGI.

Per Erik Perrsson: Kyrkans Æmbete som Kristusrepresentation. En kritisk analys av nyare ambetsteologi. Gleerups, Lund 1961. 368 sider. 20 sv. kr.

Den højkirkelige bevægelse vil altid blive angrebet for sit embedssyn og af nogle karakteriseret eensidigt derved. Derfor er enhver hjælp til gennemtænkning af embedssynets problemer velkommen og gavnlig. Perssons bog må i denne henseende stærkt anbefales.

Den giver en grundig redegørelse for en side af embedstheologien i den romersk-katholske kirke under synspunktet Kristusrepræsentation og søger at vise, i hvilken grad den svenske højkirkelighed er konform hermed, trods eget forsøg på at distancere sig derfra som ret evangelisk-luthersk, og hvorledes den svenske theologi derfor må rammes af samme kritik fra evangelisk-luthersk hold som den romerske.

Bogens gennemgang af det romerske syn er såre værdifuld som orientering - og derved, at fremstillingen er opbygget væsentlig på officielle romerske dokumenter. Den kontinuitet, og i visse henseender identitet, der er i forholdet mellem Kri-

	Introitus	Graduale	Predik.salme	Offertorium	Communio	Udgangssalme
11.s.o. Trinitatis	3	551v5	438(265)	649v7-10(46)	417	327
12 - -	10	407v4-5	384	141	-	333
13 - -	373	59v6-7	260	142	-	325
14 - -	13	61v8	345	6	209v3-7	391
15 - -	4	9v13-14	268	35(528)	-	698v4-5
16 - -	308(15)	637 v4	263	486(489)	-	522
17 - -	378	5v6-7	286	147	281	342
18 - -	222	425v9-10	261	600(608)	-	226(224)
19 - -	382	495	267	312(480)	387	355
Høstgudstjeneste	677	12v1,9-10	675	678(11)	-	676

SALEKXKJUG

stus og hans kirke, giver denne en repræsentativ funktion, der er analog med den, der ved inkarnationen tilkom Kristi menneskelige natur, der udvirker frelsen sakramentalt. I kirken er repræsentationens nødvendighed systematisk begrundet i Kristi menneskenaturens biologisk-tidslige begrænsning. Kirken må som Kristi mystiske logos og samme håndgribelighed og synlighed, som under Kristi jordeliv udmærkede hans fysiske krop, og må i den henseende have en "anden Kristus". Kirkens embedsbærere udgør - ved at fortsætte Kristi sendelse og funktioner - en forlængelse af Kristi menneskelige natur gennem tider og generationer og sikrer derved den sakramentale kontakt med den een gang i Kristi menneskelighed givne og for frelsen nødvendige nåde, omend gennem et virksomt frelsesmiddel af lavere orden. Derfor, som Persson sammenfattende siger (s. 21), "spørgsmålet om det rette embede udgør ikke et spørgsmål om orden men om frelse, thi at spørge efter embedet er det samme som at spørge efter det primære frelsesmiddel i Kristi kirke". Spørgsmålet drejer sig om, hvor man møder Kristus selv, hører hans røst og delagtiggøres i hans nåde.

Repræsentationen udgør dog ikke en Kristusersatning. Det er ham selv, der gennem sine repræsentanter udøver sin fortsatte gerning. Han er hånden - de kun værktøjet i hånden. Kristus har ikke forladt sin kirke, men er tværtimod netop til stede i den - i embedet. Kristus selv virker gennem kirke.

Det har næppe været til gavn for romersk-katolsk embedsteologi; hvor den har overtaget det oprindelig protestantiske skema med Kristi tredobbelte embede (som konge, profet og ypperstepræst), navnlig ikke når den baseres på den vestlige tolkning af symbolet fra Chalcedon 451.

Det vil føre for vidt i en anmeldelse at gå nærmere ind på tanker om præsten som midler og forholdet mellem nåden og den frie vilje i frelsesværket. Jeg må nøjes med at anbefale bogen til grundigt studium. Men, som Persson siger, er denne "samvirken" selve frelseslærens centrum og "det strukturbestemmende element i romersk-katolsk kristendomstolkning".

Når her overfor sættes det evangelisk-lutherske "retfærdiggørelse ved tro alene", forstår man, at embedssynet i denne kirkeafdeling anviser embedet en helt anden plads i frelsens sammenhæng end på romersk-katolsk grund. Her drejer det sig udelukkende om, hvad der siges og gøres - og mindre om, hvem der siger og gør det. Og forskellen vil

også træde frem i synet på Åndens virksomhed i kirken og dermed på "ordets" karakter.

Personligt kan jeg ikke se, hvorledes svensk højkirkelighed, der i embedssynet vil være sandt luthersk, skal kunne undgå også i enkeltheder at stå sammen med det romersk-katolske og unddrage sig den kritik, der stærkt og med føje påviser dette embedssyns uforenelighed med evangelisk-luthersk tro med hensyn til centrale spørgsmål i forbindelse med frelsens væsen og tilegnelse. Men kyndige Lutherkendere vil måske her kunne "redde" noget for svenskerne.

Det forekommer mig dog muligt, at et ægte højkirkeligt embedssyn lader sig udfolde også på evangelisk-luthersk grund uden at forråde reformationens anliggende og uden at være konformt med det romersk-katolske i dets "ikke-evangeliske" struktur. Afvigelser herfra vil selvsagt være at tilbageføre på kristologien og problemerne om embedets væsentlige forhold til sakramentforvaltningen og lærerudformningen, ligesom det rummer mulighed for at se catholicitet i et andet lys.

O. Lund Pallesen.

Kristendomskundskab for 9. kl. og 3. real ved Henning Fogde, Knud Holt og Kristian Jensen. Tilsendt fra Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck. kr. 16,75.

Den nye skolelov, som den siden er blevet udmøntet i Den blå Bøtækning, har medført, at adskillige lærebøger har måttet udskiftes. Faget kristendomskundskab danner ingen undtagelse - heldigvis, for her var nye lærebøger hårdt tiltrængt. Flere nye har allerede længe foreligget, jeg tænker på Tollerlund Hansens bog om Det gamle Testamente og Nørfelts bog.

Nu er en ny til brug for skolens almindelige afgangsklasser udkommet. De tre forfatternavne bærer for god pædagogisk og theologisk kvalitet.

Jødefolkets historie følges i korte rids helt frem til begivenhederne under og efter den 2. verdenskrig, afsluttende med en skildring af jødedommen.

Dernæst følger redegørelsen for kristendommen med grundig behandling af Jesus Kristus og kirkens første år, og i tilknytning hertil gøres rede for bibel og bibelsyn.

Derefter følger en beskrivelse af de kristne kirker, ført helt ind i det økumeniske.

Endelig følger et afsnit om fremmede religioner, de store klassiske, endnu levende og i tilknytning hertil et kapitel om kirken og religionerne.

Det er blevet ikke blot en nydelig bog i form og opsæt-

ning, men også en god bog, hvad indhold og overblik angår. Man får virkelig besked om problemerne, men også om sagen.

Hvad angår Det gamle Testamente, synes jeg, at sagen er lagt vel historisk an. Jeg savner trosperspektivet fra Tol derlund Hansens bog. Og alt for lidt kommer det profetiske budskab frem. Brodersens bog herom i lærerens hånd vil her kunne gøre underværker.

Afsnittet om Jesus Kristus og den første kirke er dygtigt og sikkert gjort. Kristus står klart og levende tegnet. Men det er en mangel, at forbindelsen mellem Jesus Kristus og kirken, som dog er Hans, ikke er tydeligt markeret.

Angående bibel og bibelsyn er der et helt igennem redeligt kapitel. Men jeg synes, at problemerne er trukket for meget frem. Skolen skal dog ikke gøre små teologer. Også her savner jeg forbindelsen til kirken. Bibelen ligger dog på kirkens bord. Med frimodighed og i glæde forkynder kirken det profetiske og apostoliske budskab, og i kirken har dette som Guds Ord godtgjort sig som en Guds kraft til frelse. Vel er Kristus skriftens konge, men ikke desto mindre er det skriftens konge, der er konge i og over sit folk, kirken.

Afsnittene om kirkesamfundene er ypperlige. Her gives sober oplysning, klar og fyldig både, hvad angår de forskellige kirkers historie, og deres bekendelse. En lille fejl har jeg noteret angående den lutherske kirke: Beklæggeligvis er der ikke 270 mill. tilhørende den, men ca. 77 mill. ad af 220 mill. protestanter, anglikanerne her medregnet.

Afsnittet om fremmede religioner er også sobert, dertil tillige instruktivt. Måske er det dog lidt for meget præget af religionshistorien og dermed tilsvarende lidt af livets barske virkelighed, som kirkens mission har mødt den. Det må i det hele taget beklages, at kirkens mission næsten kun nævnes perifert. Jeg savner også henvisning til biskop Malmstrøms bog "Evangeliet til Alverden", der har meget at give, når det gælder både de fremmede religioner og kirkens mission blandt disse gennem tiderne.

Men i den rette lærers hånd vil bogen være god og i stand til at indfri sin titel kristendomskundskab. Studiekredse vil også med udbytte kunne anvende den.

B. Riisgaard.

K A L E J D O S K O P E T

=====

Hyggeberg menighed.

Tidsskrift for hygge og kristelighed.

Redaktør: A. Skriblesen.

Officielt:

Den tilsynsførende for de samvirkende nudistlejre
cand. theol. Peter Eg er udnævnt til domprovst ved
Hyggeberg Cathedral.

Ovennævnte udnævnelse har fremkaldt en del utilfredshed i præstekredse, idet man mener, at en sådan stilling kræver mange års præstelig erfaring.

Vi har forelagt kritikken for kirkeminister fru Sigrid Storråde, som udtaler til vort blad:

Denne kritik savner ethvert grundlag. Jeg kan indstille hvem som helst til udnævnelse. Det er nemlig mig, der råder. - Peter Eg har gjort sig meget fortjent inden for naturismen. Mit motiv til denne noget utraditionelle udnævnelse er mit inderlige ønske om en fornyelse af en stivnet kirke. Det gælder en formsprængning, det er det vi trænger til. Kirken skal afklædes sin stramme dogmatiske klædning. Lad det nøgne ord træde frem frit og ugenert. Hertil mener jeg, at en mand med tyve års fremragende virke i nudistlejre har særlige forudsætninger.

K.

Den nyeste domprovsts ordination.

Flinke og venlige politimænd sørgede for parkering ved Aarhus domkirkes mure for fattige præsters flunkende før-oms biler, mens man frydede sig over, hvor mange yndige, virkelig yndige, præste. F R U E R rder dog findes på vorre dage.

Skade, at politiet ikke også havde ordnet forholdene i selve kirken, for der var ikke reserveret pladser nok for alle deltagerne i præsteprocessionen, hvorfor de overskydende anbragtes bagerst i mængden eller i sideskibene. En talrig menighed fyldte nemlig godt op i kirken.

Biskoppens tale var præget af dennes kendskab til Ordet og sans for ordenes virkning.

Det sidste kunne desværre ikke siges om celebrantens afjaskning af nadverliturgien, og hvor biskoppen var iført en smuk guldindvirket kåbe, bar sidstnævnte en ihvert fald bil-

ligt udseende grøn messehagel, som tilmed sad skævt.

Det hele mandede da også ud i noget i retning af den fra forlystelseslivet kendte så væmmelige strip-tease, da højtideligheden sluttede med det aastrupske psalmovers: Da skal korsets ord med fynd, slægten frem for dommen råbe, flænge hver en hellig kåbe, alt indslutte under synd, osv.

Det er vist mageløst i al kristenheden at lade just en kirkepsalmebog vrænge ad "hellig" og de rette messoklæder. Men man kan nå vidt ved hjælp af "Politiken"s rimordbog og den helt rene- for ikke at sige bare- evangeliske lære.

Carl-Ulrik.

På grund af pladsmangel må referat af kirkedagene i København desværre udgå. Det kan dog nævnes, at nogle af foredragene agtes bragt her i RE-FORMATIO.

Red.

KIRKESTEVNE: LAURBJERG.

søndag d. 7. oktober. Alle indbydes til at deltage i sognets højmesse kl. 14 15, hvor Asbjørn Fog, Riisskov, prædiker. Kl. 1530 kaffe i præstegården. 1630 taler frk. Gurli Fischer fra Pakistans lutherske kirke. 1800 vesper.

1830 aftensmad, drikkeelse kan købes. 2000 Per Dolmer: Det tror vi, og det lever vi. 2100 completorium. - Tilmeldelse senest 3. oktober til sogneprest Per Dolmer. Tlf. Laurbjerg 32. Stævneafgift 5 kr. (Tog fra Aarhus 1228 ank. Langå

1257 omstigning til tog fra Randers 1341 ank. Laurbjerg 1401). Vel mødt til gudstjenester, foredrag, samvær.

H V A D G Ø R D E , når kirkemødet samles i Rom ???

B E D E R F O R D E T -

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke. I redaktionen sidder Urban Schrøder, Varnæs. Lund Pallesen, Lyngby. Poul Ulsdal, Højls. Børge Riisgaard, Rimsø pr. Voldby ansvh.) Per Dolmer, Laurbjerg, har ekspeditionen. Giro 110988. Telefon Laurbjerg 32. Bladet kommer i mindst 6 årlige numre og koster 8 kr. Studerende dog 6 kr.